

decimis juste possessis a laicis, servandum omnino est, ut sine consensu Episcopi nulli religioso loco eas audeant applicare, juxta cap. *Cum et plantare* (sic intelligendum), de Privileg. Denique accedit, quod de illis decimis ante Concilium Lateranense in perpetuum feudum concessis, vix constare potest an juste vel injuste concessæ fuerint, et ideo indistincte concessum est, ut omnes illæ restitui possint ecclesiis quibuscumque, dummodo consensus Episcopi accedat.

At vero de decimis usurpatis a laicis post Lateranense Concilium sine titulo justo, existimo omnino esse restituendas illi ecclesiæ ad quam antea pertinebant, nec posse alteri applicari, etiam de consensu Episcopi, et in hoc verum habere sententiam Glossæ et aliorum. Quia nec ex juribus dictis aliud colligitur, imo ex dict. § *Sane*, videtur hoc satis colligi; nec est in cæteris eadem ratio vel necessitas; neque hæc licentia, quæ videri potest in præjudicium aliquarum ecclesiarum, amplianda est sine majori fundamento.

CAPUT XXVII.

AN LAICI POSSINT PRÆSCRIBERE DECIMARUM PERCEPTIONEM.

1. *An laici possint præscribere decimas.* — *Pars negativa.* — Tandem potest circa laicos inquiri, an consuetudine seu præscriptione possint laici decimas acquirere. Nam licet supra dictum sit non posse præscribere jus decimarum, quod spirituale est, ita ut consuetudo efficiat, ut laici quasi proprio dominio et intrinseco jure illas possideant, quia illi non sunt capaces talis juris vel possessionis, nihilominus de ipsis decimis (ut sunt quidam temporales fructus, et percipi possunt sine spirituali titulo, ex alia concessione), dubitari potest an hoc modo possint consuetudine comparari a laico; ita ut eo modo quo per privilegium Pontificium concedi possunt laico, ita intelligantur consuetudine concedi. Aliqui absolute negant ex cap. *Causam*, de Præscript., ubi absolute dicitur, *laicos decimas præscribere non posse*. Hoc enim non videtur intelligendum, tantum quoad titulum spirituales decimarum, quia non est verisimile, virum illum nobilem (de quo ibi est sermo) pro spirituali jure decimarum contendisse, sed pro ipsis fructibus, quacumque ratione præscribi possint; ergo oportet ut nullo modo valeant præscribi, alias non potuisset illa ratione sim-

pliciter privari fructu decimarum, sed solum ut spirituali titulo eas non perciperet, quod non multum ille curaret, dummodo illi concederentur. Intelligit ergo Pontifex decimas quacumque ratione spectatas præscribi non posse; atque ita videntur ibi omnes sentire.

2. *Affirmativa pars proponitur.* — In contrarium vero est, quia præscriptio longissimi temporis seu immemorialis æquiparatur privilegio, cap. *Super quibusdam*, de Verb. signific., ubi Glossa notat, consuetudinem, cujus initii memoria non extat, privilegium inducere, nec indigere alio titulo; et ad hoc multa allegat, et notatur etiam a Doctoribus in leg. *Hoc jure*, § 1, ver. *Ductus aquæ*, ff. de Aqua quotid. et æstiva; sed laicus potest per privilegium decimas obtinere; ergo et præscriptione. Respondet Felin., dicto cap. *Causam*, num. 2, cum Abb. et multis aliis, illam æquiparationem procedere in persona capaci; fallere tamen, quando præscribens est incapax, ut est in præsentem, respectu decimarum. Sed contra, quia, licet laicus sit incapax juris spiritualis, non est incapax illius commoditatis temporalis, quæ est in perceptione decimarum; ergo hæc potest præscribere, quod hic solum intendimus, non de spirituali jure. Et confirmatur, quia per privilegium non dantur decimæ laico, ut capaci juris spiritualis; nec enim per tale privilegium aliquod jus spirituale illi conceditur (et fortasse nec dari potest); sed datur illud temporale commodum, cujus capax esse supponitur, atque ita privilegium non dat capacitatem, sed, illa supposita, dat actum; hunc ergo actum poterit etiam dare præscriptio, quia jam non deest capacitas.

3. *Questionis resolutio.* — *Prior pars conclusionis probatur.* — Dicendum breviter est consuetudinem, etiam immemoriam, non sufficere in vi solius præscriptionis, ad possidendas et exigendas legitime decimas, posse autem sufficere in vi cujusdam probationis sufficientis privilegii, in cujus virtute illa consuetudo inchoata et continuata creditur, etiamsi tale privilegium nec inveniatur scriptum, nec aliter probari possit, quam per diuturnam famam et opinionem. Priorem partem intendit communis sententia in dicto cap. *Causam*. Et ratio est, quia præscriptio tunc censetur dare jus vi sua, quando potest transferre ab una persona in aliam dominium proprium, seu jus in illa re quæ præscribi dicitur; in præsentem autem materia, non potest præscriptio hanc vim habere, propter rationem tactam, quod proprium jus decimarum est spirituale, quod

in laicum transferri non potest propter incapacitatem ejus. Facultas autem illa ad fructum decimis, quæ solet laico per privilegium concedi, non potest dari ex vi præscriptionis; tum quia tota vis præscriptionis est a lege instituyente talem modum transferendi rerum dominia, vel jurisdictionem, aut alia similia; nulla est autem lex in cujus virtute hæc facultas conferatur ex vi solius consuetudinis; tum etiam quia præscriptio prærequirit bonam fidem et possessionem; decimæ autem non possunt a laicis possideri propria et civili possessione, quæ requirit, ut proprio nomine, jure, ac titulo, res ipsa, vel jus ad illam habeatur; laicus autem non est capax ut proprio nomine et jure decimas habeat, et jus ad illas, ut dictum est. Ut autem possit illas accipere nomine ecclesiæ, oportet ut a prælati habeat legitimam facultatem; ergo, ut consuetudo sit legitima, debet supponi hæc facultas, ac subinde non consuetudo, seu præscriptio dat talem facultatem, sed potius ex facultate debet manare consuetudo licita et honesta, qualis ad hujusmodi effectus necessaria est.

4. *Posterior pars ostenditur.* — Hinc autem facile ostendi potest altera pars, quam docuit expresse Felinus in dict. cap. *Causam*, num. 3, cum Cardinal. ibi, et dicto cap. *Cum Apostolica*, de His quæ fiunt a Prælati; ubi etiam idem tenent Baldus et Imol., et Domin., in cap. 2, § *Sane*, de Decimis, in 6; et idem sentit Silvester, verb. *Decima*, quest. 10, dicto 2; refertque Joannem Andr., in cap. 1 de Præscript., in 6, et in cap. *Super quibusdam*, de Verborum significatione, dicentem, quando consuetudo illa immemorialis introducta est cum opinione et fama, quod ex aliqua concessione legitima petuntur tales decimæ a tali laico, et ab antecessoribus ejus, tunc præsumi probatum privilegium, vel investituram feudi debita auctoritate factam, scilicet, Pontificis, vel Episcopi, ante Concilium Lateranense, et in re idem sentit Covarruvias, plures alios referens, dicto cap. 17, num. 5, § *Sed si dubitetur*; ubi in principio videtur ita hoc ampliare, ut dicat non esse necessariam probationem famæ, sed sufficere probationem immemorialis possessionis. Tandem vero concludit necessarium esse, ut saltem ex fama constet, laicos ex feudo decimas possedisse. Quod necesse est intelligi de feudo justo, idemque est de quacumque legitima concessione. Sic ergo intellecta hæc opinio, persuaderi potest optime ex leg. ultim., ff. de Aqua pluvi. arcend., ubi sic habetur: *Scavola dixit, solere eos, qui juri*

dicendo præsumunt, tueri aquæ ductus quibus auctoritatem vetustas daret, tametsi jus non probaretur; sic ergo tueri debemus privilegium cui auctoritatem vetustas dat, tametsi aliter non probetur; ergo in nostro casu, licet consuetudo non det jus præscriptionis, tamen dat sufficientem auctoritatem, seu probationem privilegio, sub cujus opinione et fama continuata est.

5. *Confirmatur exemplis.* — Et ad hoc confirmandum adduci possunt multa exempla, ut de facultate eligendi confessorem, quia licet consuetudine comparari non possit, potest tamen consuetudo probare talem facultatem esse legitimam, et ex privilegio manasse, ut alibi diximus. Item de unione ecclesiarum, quæ, licet præscriptione fieri non possit, potest tamen consuetudine probari a superiore aliquo legitime factam esse, ut ex Joann. Andr. et aliis notat Felinus supra. Præterea est optima ratio pertinens ad forum animæ, quia unusquisque præsumitur bonus, nisi probetur malus; sed in præsentem, non probatur prædecessores laicos per vim et injustitiam decimas usurpasse; imo, ut supponitur, simul cum usu recipiendi decimas currit opinio, quod ex aliquo privilegio vel concessione legitima illas acceperint; ergo ita est præsumendum, et probata consuetudine, sub tali opinione probatum censetur privilegium. Alia ratio politica, seu ad externum regimen necessaria, est, quia propter difficultatem probandi rem adeo antiquam, credendum est receptæ opinioni, seu famæ æque antiquæ, ne pereat jus possidentis, præsertim quia in dubio melior est conditio illius, nedum quando habet tam vehementem præsumptionem. Unde constat, quod si cum tali consuetudine percipiendi decimas, non conjungeretur constans fama et opinio, quod in virtute alicujus privilegii reciperentur, cessaret præsumptio privilegii, et præscriptio non sufficeret. Et ita componuntur omnia quæ pro utraque parte adducta sunt.

CAPUT XXVIII.

AD QUAS PERSONAS ECCLESIASTICAS DECIMÆ PERTINEANT JURE COMMUNI.

1. *Decimas jure communi ad solos parochos pertinere.* — Ex dictis in præcedenti capite, constat decimas ad clericos per se et jure pertinere; tamen, quia inter clericos est magna varietas, ideo explicare oportet ad quos pertineat hoc jus decimarum, et quo modo. In qua

re est quædam sententia satis communis, quæ affirmat decimas jure communi ad solos parochos pertinere, et omnem aliam decimarum applicationem, seu donationem aliis clericis vel personis ecclesiasticis factam, esse privilegio, vel alio speciali jure factam. Ita sentit D. Thomas 2. 2, quæst. 87, art. 4, ubi ait, jus spirituale decimarum sequi ex debito, quo ministris altaris debentur sumptus de ministerio spirituali: *Quod (ait) ad solos clericos pertinet habentes curam animarum, et ideo eis solum competit hoc jus habere.* Quam sententiam ibi Cajetanus ita exponit et defendit, quam etiam in articulo primo tradiderat. Et hanc opinionem habet Glossa in cap. *Cum contingat*, de Decimis, ver. *De jure communi*, per textum ibi, quatenus ait, *decimas de jure communi ad ecclesias parochiales pertinere*, ex quo Glossa infert, *decimas parochiarum ita deberi parochis, ut Episcopi nullam in eis debeant habere portionem, sed solum in decimis suæ parochiæ, vel episcopalis ecclesiæ.* Sentit ergo decimas ad solos parochos, vel pastores ecclesiæ respective pertinere. In idem inclinat Sylvester, ver. *Decima*, quæst. 8, distinct. 9, dum ait clericum non posse præscribere decimas, nisi habeat parochiam, sed solos parochos.

2. *Fundamentum secundæ sententiæ.*—*Aliorum opinio.*—Hanc vero opinionem reprobant Soto, libr. 9 de Justit., quæst. 3, art. 1 et 3; Aragon., 2. 2, quæst. 87, art. 1 et 3. Et in hanc partem magis inclinat Valentia, et alii moderni. Fundamentum hujus sententiæ est, quia non soli parochi, nec illi soli qui curam animarum habent, ministrant Ecclesiæ in spiritualibus, et ex officio; sed decimæ institutæ sunt pro omnibus qui ministrant in spiritualibus, juxta sententiam Pauli sæpe citatam; ergo decimæ non parochis solis debentur. Alii denique distinctione utuntur dicentes, decimas solis parochis, seu habentibus animarum curam ex justitia deberi; alijs vero clericis deberi posse ex charitate et religione, ac præcepto Ecclesiæ, non vero proprie ex justitia. Ratio prioris partis est, quia soli curatores animarum, ex obligatione et officio habent quasi implicitum pactum cum populo, ut illi teneantur spiritualia ministrare, ideoque ab ipso alantur; alii vero, licet divino cultui inserviant, non ita sunt populo obligati, unde nec ipse populus tenetur eos alere ex vi justitiæ, cum illius utilitati non serviant: ex præcepto autem religionis et Ecclesiæ teneri possunt, quia Ecclesia ita statuit.

3. *Decimas ex prima institutione deberi*

clericis.—Hæc dissensio fotasse magna ex parte est de modo loquendi, et ideo, ut tota res explicetur, incipimus a prima institutione decimarum, et indicabimus quid olim servatum fuerit, et quid nunc servandum sit in distribuendis decimis inter clericos, ac tandem constabit quid in hoc peculiare habeant parochi, vel in universum omnes qui curam habent animarum. Dico ergo primo, decimas ex primæva institutione deberi clero ad ipsius sustentationem, et ad omnes expensas necessarias ad ecclesiarum servitium, ac divini cultus ministerium. Hoc facile ostendi potest ex dictis in principio hujus materiæ, et ex proportione ad institutionem decimarum in veteri Testamento, et ex decretis statim allegandis.

4. *Diocesium divisio antiquissima.*—Secundo ergo dicendum est, in Ecclesia factam esse a principio divisionem diocesium, et uniuscujusque diocesis decimas ad clerum illius diocesis pertinuisse, licet præcipua earum administratio Episcopo esset commissa, ut cum debita proportione eas distribueret. Prima pars de divisione diocesium constat ex ipsamet Scriptura, præsertim in Actibus Apostolorum, et epistolis Pauli, et Apocalypsi; item ex decretis Pontificum, distinct. 80, cap. 1 et sequentibus, et distinct. 99, cap. 1 et sequentibus: item ex ecclesiasticis historiis, in quibus Hierosolymitanam Ecclesiam ab Apostolis fundatam, et Jacobum illius Episcopum creatum fuisse legimus: item Antiochiæ Petrum prius sedem suam collocasse, paucis annis post Christi ascensionem, et alias Ecclesias per Syriam et alias regiones fundasse, et postea Romæ sedisse, et partim per se, partim per discipulos a se missos episcopatus varios erexisse; idemque Joannem Apostolum Ephesi, et in alijs Orientis Ecclesiis, Paulum vero et alios Apostolos fere per universum mundum fecisse, ut summam collegit Baronius, tom. 1, anno Christi 39, a numero nono, usque ad finem, et anno quadragesimo quarto, a numero decimo, usque ad 41. Ratio etiam illam partem suadet, nam episcopalis dignitas a Christo est instituta, et ita hæc divisio ecclesiarum episcopaliū a Christi præcepto manavit, licet modus et determinatio in particulari ex Petri et Apostolorum fuerit arbitrio, ideoque tanquam maxime necessaria ad Ecclesiæ ordinem et regimen, statim a principio, quoad fieri potuit, indicata est.

5. *Decimarum usus quando incepit.*—*Clemens.*—*Decimæ unius diocesis ad illius*

clerum spectabant.—Et ita etiam facile suadet pars secunda, nam licet forte prior fuerit episcopatum divisio, quam decimarum institutio (nam prius per aliquot annos omnia fuerunt communia, postea ex eleemosynis, et oblationibus fidelium clerici vivebant, et pauperibus subveniebatur, ut intelligi potest ex illo Pauli, 1 Corinth. 6: *De collectis autem quæ sunt in sanctos*, et ex alijs quæ refert Baronius, tom. 1, anno 44, num. 68 et sequentibus); nihilominus etiam decimæ imperatæ sunt non multo post, quandoquidem earum meminit Clemens, lib. 2 Constit., cap. 25, 34 et 35, et post eum fere omnes antiqui Patres, quos in principio hujus materiæ retulimus. Semper ergo pro cleri et ministrorum Dei sustentatione, et cum dicta proportione imperatæ fuerunt, ut in unaquaque diocesi ad clerum illius diocesis pertinerent, quia ratio justitiæ id postulabat, et ad debitum ordinem necessarium erat. Imo, quando erant omnia communia, non est putandum in universa Ecclesia Catholica, jam per varias regiones dispersa, omnia fuisse ita communia, ut essent sub dominio totius universalis Ecclesiæ; sed ita ut in unaquaque ecclesia, vel civitate, Hierosolymitana, Alexandria, etc., omnia essent ibi communia; ita ergo decimæ et oblationes ad singulas dioceses cum proportione spectabant. Quod etiam aperte probatur ex 16, quæst. 7, cap. *Pervenit*, cap. *Omnes Basilicæ*, et cap. *Quoniam*, cum alijs: et ratio est clara; tum quia in unaquaque diocesi ministri ejus sunt illius clerici; ergo illis dari debent illius diocesis decimæ; tum etiam quia hoc necessarium semper fuit ad servandum debitum ordinem, et confusionem et dissensionem vitandam.

6. *Confirmatur tradita doctrina.*—Quod ex tertia parte proposita aperte declaratur et confirmatur; nam, ut Clemens dicit, dicto c. 25, ad unumquemque Episcopum, decimarum et oblationum distributio spectabat; vitanda autem semper fuit Episcopatum confusio, ideoque ad uniuscujusque Episcopi curam suæ diocesis decimæ pertinebant. Non tamen pro solo Episcopo solvebantur, sed pro ipso et universo clero, aliisque ecclesiasticis sumptibus et oneribus, unde non illi proprie, sed clero per illum solvebantur. Et hoc ipsum sumitur ex multis decretis, 12, quæst. 1, cap. *Videntes*, cap. *Episcopus*, capit. *Præcipimus*, et sequentibus; et 12, quæst. 2, cap. *Vulteranæ*, cap. *Concessio*, cap. *Quatuor*, et sequentibus. In quibus de divisione ecclesiasticorum reddi-

tum in quatuor partes per Episcopum facienda, sermo est. Unde in capit. 1, 16, quæst. 7, sic Gregorius inquit: *Decimas sub manu Episcopi fore censurus, ut ille, qui cæteris præest, omnibus juste distribuat*, etc.; et in cap. *Pervenit*, reprehendit Episcopos, *qui decimas, atque oblationes christianorum, non in sacerdotes propriæ diocesis conferunt.* In quibus verbis rationes etiam hujus institutionis tanguntur, quia decimæ institutæ sunt pro his, qui divina populo ministrant; at non soli Episcopi ministrant, sed etiam alii clerici; ergo. In clero autem Episcopus præest; ergo et illi peculiari ratione provideri debet de necessarijs ex fructibus decimarum, et ipsi tanquam aliorum pastori committi debuit omnium reddituum diocesis suæ gubernatio.

7. *Quando decimæ unius parochiæ ad illius clerum pertinere inceperint.*—Tertio dicendum est, postquam dioceses in parochias divisæ fuere, uniuscujusque parochiæ decimas ad clerum, in illa parochia ex officio ministrantem divina, per se loquendo pertinere, illic esse reddendas, et non soli parochi, licet per illum regulariter distribuuntur, in quo consuetudo vel Episcoporum ordinationes servandæ sunt. Hæc assertio imprimis habet fundamentum in his quæ supra diximus, de divisione parochiarum a Dionysio facta, cum assignatione priorum finium, seu decimarum ad unamquamque pertinentium. Inde enim plane constat, uniuscujusque parochiæ decimas pro ministris proprijs solvi, non pro alienis; in hoc enim sensu probatum est, decimas parochiæ in illius ecclesia solventas esse, non in aliena. Item facta divisione, eadem proportio servanda est inter parochias distinctas, quæ inter dioceses distinctas prius servabatur, ut respondit Urbanus III, in cap. *Super eo*, de Parochiis, et rationes supra factæ probant; ergo.

8. *Differentia consideranda inter parochias et dioceses.*—Est autem hic consideranda quædam differentia, nam parochiæ nunquam debent intelligi ita divisæ, ut unaquæque solum parochum et inferiores clericos comprehendat; nam etiam Episcopus totius diocesis ad clerum uniuscujusque parochiæ aliquo modo pertinet, tanquam principalis illius populi gubernator, et minister in spiritualibus, et suo modo etiam proximus; dioceses vero ita fuerunt semper distinctæ, ut clerus illius diocesis solum Episcopum et inferiores comprehendat. Nam licet Papa ex institutione divina, omnium ecclesiarum et episcopatum

sit pastor, nihilominus quatenus Papa est, censetur esse extra, et supra clerum uniuscujusque diocesis, præsertim quoad negotium decimarum, quia, tanquam supremus princeps et caput, non ordinario jure, sed altiori modo de redditibus singularum diocesium participat, ut supra tetigimus, et statim amplius explicabimus. Alii vero superiores prælati episcopaliū diocesum, quos Ecclesiā constituit, ut Archiepiscopi, primates, seu patriarchæ, valde etiam remote attingunt regimen et curam suffraganeorum episcopatum, et ideo extra clerum illorum censentur, maxime in jure decimarum.

9. *Decimæ parochiales ad episcopum etiam pertinent.* — Ex his ergo satis probata manet non solum prima assertionis pars, sed aliquo modo etiam secunda quoad negationem illius exclusivæ, nimirum, quod decimæ parochiales non pertineant ad solum parochum, etiam per se et jure ordinario, quia etiam ad Episcopum diocesis cum proportione pertinent, quo sensu dicimus sub clero uniuscujusque parochiæ comprehendi. Dico autem, *cum proportione*, quia inter clericos parochiæ cum proportione dividendæ sunt decimæ, et inter eos prælatus computatur, ad quem pars decimarum spectat, ut recte docuit Abulens., quæst. 176, in 23 cap. Matth.; et Panormitanus in cap. *Cum contingat*, de Decimis, num. 7, ubi quartam partem ad Episcopum pertinere dicit, ut videtur expresse declaratum in capit. *Conquerente*, de Offic. ordin., ubi inter episcopalia jura ponitur, *Quarta decimationum*; et licet Glossa ibi dicat, quod hanc quartam Episcopus de consuetudine percipiebat, tamen et nullam probationem affert, et illa consuetudo sufficere potuit ad introducendum jus; vel certe ex antiquo jure manasse, probabilius est: nam illa consuetudo consentanea est antiquis decretis cap. *Vobis*, cap. *Vulteranæ* et sequentibus, 12, q. 2. Unde in cap. *De quarta*, de Præscript., clare supponitur hanc quartam pertinere ad Episcopum jure ordinario, cum ibi dicatur necessariam esse præscriptionem quadraginta annorum, ut parochus possit contra Episcopum se tueri in hujus quartæ petitione. Et idem plane colligitur ex c. *Quoniam*, de Decimis, ibi: *Tua parte retenta*; nam plane supponitur, partem aliquam decimarum prædialium parochiarum ita ad Episcopum pertinere, ut tanquam suam possit illam retinere. Signum est ergo esse certam partem aliquotam, quam oportet esse jure definitam et concessam; nam propter solam consuetu-

dinem contingentem, non oporteret illam exceptionem facere. Idem colligitur ex cap. *Dudum*, eod. tit., ut ibi notant Joannes Andreas et Hostiensis, in illis verbis: *Intentione tua de jure communi fundata petisti*. Nec refert quod Glossa, quam sequitur Rebuffus, dict. quæst. 7, num. 11, dicat illam esse narrationem partis, non Papæ; hoc, inquam, non obstat, tum quia id non satis constat ex verbis; tum etiam quia Papa inferius consentit, dum ait non fuisse *juri episcopali* derogatum; loquitur enim de jure quod pro se Episcopus allegaverat.

10. *Decimas mediante parochia deberi Episcopo, aliqui dicunt.* — *Ratio institutionis.* — Addunt tamen Joannes Andreas, et Abbas in dicto cap. *Conquerente*, decimas de jure communi non deberi Episcopo, sed ecclesiis parochialibus; has vero ecclesias debere Episcopo quartam partem perceptarum decimarum. Sed hoc in idem redit; dicuntur enim decimæ parochiarum non deberi Episcopo quasi immediate, sed mediante ipsa parochia: quia immediatum jus est in ipsa parochia, seu clero illius, et respectu illius totus cumulus decimarum ad talem ecclesiam pertinentium congregandus: ex illo autem sua portio ad Episcopum spectat æque primo, ac ad cæteros de illo clero, vel etiam principaliter, quia ipse de jure est principalis dispensator illius cumuli perceptarum decimarum; et ita etiam in hoc modo loquendi vel non magis pertinent decimæ de jure communi ad parochum, quam ad Episcopum, respective loquendo de portionibus illorum, vel ad summum dici posse videtur, parochum esse quasi proximum ministrum, ad quem jus colligendi decimas ecclesiæ suæ debitas pertinet. Propter hoc enim ille habet potestatem agendi ad petendas omnes decimas parochiæ contra injuste occupantes, ut notavit Rebuffus, quæst. 9, n. 16, licet non sibi soli, sed aliis consortibus petat. Ratio autem hujus institutionis est supra tacta, quia Episcopus est principalis minister singularum parochiarum; ergo ratio postulat, ut de bonis ac decimis uniuscujusque parochiæ principaliter participet, unde olim etiam pars fructuum illi conferebatur, ut colligitur ex cap. *Unio*, 10, quæst. 3. Quod tamen non de decimis, sed de oblationibus multi intelligunt, juxta alia jura ejusdem quæstionis. Inde vero roboratur saltem ratio facta, quod Episcopus semper habitus est tanquam pars et caput parochialis cleri; ideo enim etiam oblationum particeps fiebat; ergo licet illud

de oblationibus ordinariis usu videatur sublatam, merito participatio decimarum jure communi retenta est. Neque huic assertioni divus Thomas aut Cajetanus refragantur, nam generatim loquuntur de clericis habentibus animarum curam, sub quibus merito Episcopi comprehenduntur. Atque ex hac ratione constat, non esse hoc limitandum ad parochiam cathedralis ecclesiæ, quia, quod attinet ad quartam partem decimarum prædialium, jura de omnibus parochiis diocesis loquuntur. Nec majorem partem habet in decimis parochiæ ecclesiæ cathedralis, nisi ubi ipse fuerit proprius curatus ejus (ut notavit Rebuffus, dicta quæst. 7, num. 7, alios referens), quia nullo jure plus illi tribuitur.

11. *Objectio.* — *Satisfit illi.* — Dices, hac ratione concludi decimas singularum ecclesiarum, sive parochialium, sive episcopaliū, cum debita proportione etiam ad Summum Pontificem pertinere, quia ipse etiam est clericus habens animarum curam; habet autem curam omnium animarum in omnibus parochiis degentium, et ibi suas decimas persolvendum. Respondeo breviter, ex supra dictis capite duodecimo, loquendo de possibili, potuisse quidem jure communi statui, ut in distributione omnium decimarum parochialium suam partem Summus Pontifex haberet, quia cum ipse sit caput omnium ecclesiarum, et universalis pastor spiritualis, in illo maxime locum habet finis proximus decimarum. Et ita supponit D. Thomas, secunda secundæ, quæst. 78, art. 4, ad 3; Alens., 3 part., quæst. 51, memb. 6, art. 6; Abulensis, dicto cap. 23, quæst. 176; Joannes Andreas, Hostiensis, et alii, in cap. 1, de Decimis. Ad quod notari potest singulare verbum in Concilio Lateranensi, sub Alexandro III, parte quarta, capite quarto: *Cum homines, etc., decimas Ecclesiæ et mihi solvere teneantur*; est enim consideranda illa particula, *et mihi*; nam Pontifex est qui loquitur, et significat decimas sibi deberi. Sed illa particula, in cap. *Cum homines*, extra, de Decimis, omittitur; tamen potest intelligi, ut dicantur Pontifici deberi, tum quia ex præcepto ejus debentur; tum quia est supremus dispensator illarum; tum quia jus habet de illis participandi, si velit et indigeat. Nihilominus jure communi et ordinario non usurparunt sibi Pontifices hoc jus, ut iidem auctores pro comperto habent, et nos in dicto capite ostendimus, et hujus institutionis varias congruentias Abulensis supra adducit. Et in hoc sensu diximus supra, Pa-

pam non comprehendi sub parochia, seu clero parochiali cui debentur decimæ jure ordinario et communi; quamvis alioquin habeat supremum jus dispensandi omnes decimas, et aliquam earum partem postulandi ex vera, ac justa causa, et necessitate. At Episcopus e converso quoad suam canonicam portionem jure communi censetur de illo clero; quoad reliquas vero partes, licet habeat potestatem administrandi et distribuendi illas, habet tamen illam alligatam juri communi, nec potest ea, quæ ad alios pertinent, usurpare, nec novum onus clericis imponere, ut in multis decretis institutum est, 16, quæst. 1. Hac ergo ratione, merito dicimus decimas parochiæ non soli parochi deberi, quia etiam Episcopo magna ex parte, et quodammodo magis ac principaliter debentur.

12. *Quibus ecclesiæ ministris decimæ etiam debeantur.* — Addendum vero ulterius est, alia etiam ratione deberi decimas non solis parochis, quia, videlicet, in unaquaque ecclesia simul debentur aliis ministris altaris, qui ex titulo alicujus beneficii, ex decimis instituti, tenentur ex officio altari vel choro inservire. Hanc conclusionem principaliter intendunt Soto, et qui eum sequuntur: et licet non possit positive (ut sic dicam) et in particulari ex jure ostendi, ostenditur autem imprimis illa ratione, quod decimæ non sunt institutæ propter solum ministerium curandi animas, seu ministrandi illis sacramenta, sed simpliciter propter ministerium divini cultus, cap. *Ex parte*, 2, de Decim. Quia populus christianus non tenetur tantum sacramenta suscipere, sed etiam sacrificia offerre, ac Deum publice colere et laudare, fidemque profiteri, ac tueri; ad hos autem fines, necessarium est, non solum alere ministros qui curam habeant animarum, sed etiam alios, qui Deum variis modis colant nomine totius populi, et fidem tueantur ac doceant, et verbo Dei populum pascant; ergo decimæ non tantum curatis, sed etiam aliis ex officio ministrantibus spiritualia deberi possunt. Atque hoc modo potest hoc ex jure colligi partim negative, partim ex generalibus locutionibus et rationibus decimarum, quæ in jure habentur. Negative quidem, quia nullum est jus ita præcipiens decimas dari parochis, ut alii ministri ecclesiæ excludantur; ad summum enim dicunt jura, decimas persolvendas esse parochiis; at in parochiis non solum computantur parochi, sed etiam alii ministri, licet cura et administratio proxima parochiæ, et bonorum ad

eam pertinentium, peculiari modo Rectori ejus commissa sit.

13. Unde adjungi potest alia probatio ex generalibus locutionibus; nam in cap. *Non est*, de Decimis, dicitur, decimas esse *ministris Ecclesiae* tribuendas; et in cap. *Ex parte*, 2, supponitur *canonicis* in sua ecclesia esse debitas; et in cap. *Tua*, 2, dicitur, *Deo debitam esse solutionem decimarum*, quia nimirum propter cultum suum principaliter imperantur, unde subditur, *esse clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit*. Et in c. 1, 16, q. 7. absolute dicitur: *Decimas in usum pietatis concessas esse, canonica auctoritas demonstrat*. Et hoc maxime probant antiqui canones, qui in divisione decimarum disposuerunt, ut quarta pars non solis parochis daretur, sed *presbyteris, diaconibus et clero divideretur*, ut dicitur in cap. *Ad hoc*, 16, q. 1, et aliis supra citatis. Quæ jura antiqua quoad hanc partem non sunt per posteriora decreta sublata, nec parochiarum divisio obstat, quominus illa in sua vi possint remanere.

14. *Objectiones proponuntur.* — *Quorumdam opinio.* — Sed objici potest, quia hinc sequitur decimas prædiales non ad solum clericum pertinere, sed etiam ad pauperes, quia etiam illis sua portio decimarum ex vi communis juris applicanda est; consequens est plane falsum, ut ex omnium sententia et ex dictis in capite præcedenti constat. Similiter sequitur, decimas aliqua ex parte non pertinere ad personas clericorum, sed etiam ad ipsam ecclesiam, seu fabricam ejus, in qua etiam pars aliqua decimarum expendi debet, juxta dispositionem juris. Consequens est falsum, quia materiale ipsum templum non est capax juris; sed clerici vel rectores ejus habent tale jus cum tali obligatione seu onere. Denique si ratio facta esset efficax, quotquot ministri Ecclesiae ex decimis ejus aluntur, computandi essent inter eos quibus decimæ debentur, etiam cantores laici, et famuli, quia omnibus datur aliqua pars decimarum, ex vi illius legis: *Non alligabis os bovi trituranti, et: Dignus est mercenarius mercede sua*. Propter hæc et similia, dicunt aliqui decimas solis parochis proprie deberi, et ad summum etiam Episcopis; cæteros autem ecclesiae ministros non habere jus decimarum, quia populus non tenetur eos alere, cum illius utilitatem non procurent; sed ecclesia, cui inserviunt, ad hoc tenetur, quæ obligatio cadit in eos, qui habent animarum, et consequenter etiam ecclesiarum

curam. Tenentur enim illi alere ex suis redditibus ministros et coadjutores sibi necessarios, ut suo muneri possint satisfacere, sive illi ministri clerici sint, sive etiam laici, pro ratione et modo ministerii aut servitii ecclesiae, ad quod conducuntur.

15. *Solventur objectiones.* — Respondeo, ad excludendas has et similes objectiones, et rem totam explicandam, dictum a nobis esse, decimas deberi illis ministris altaris, qui ex titulo alienius beneficii tenentur in ecclesia ad aliquod ministerium spirituale, etiamsi propriam animarum curam non habeant. Quod omnino verum esse probatur, quia illi proprie et in rigore debentur decimæ, qui habet jus spirituale in quo fundatur tale debitum; sed omnes illi qui habent tale beneficium, habent jus ad percipiendos fructus ejus, etiamsi sint fructus decimarum; ergo. Major ex supra notatis clara est, quia in decima duo tantum a D. Thoma et Doctoribus distinguuntur, redditus ipsi materiales, et jus spirituale; cui ergo ista duo proprie conveniunt, propriissime etiam decimæ debentur. Minor autem est etiam certa. Nam omnia beneficia, etiamsi curata non sint, in spirituali jure fundata sunt, et illud principaliter includunt; temporale autem est quasi annexum, et hoc est totum fundamentum simoniæ, in venditione et emptione beneficiorum; non enim tantum in beneficiis curatis, sed in omnibus simonia committitur, et ideo ait Soto, non posse sine errore negari, jus ad decimas in talibus beneficiis spirituale esse. Et confirmatur ac declaratur, quia licet alii clerici non ita immediate incumbant saluti animarum, sicut curati, nihilominus non tantum actiones propriæ parochorum spirituales sunt, sed etiam aliæ; ergo aliæ etiam sufficiunt ad fundandum jus, et proprium debitum decimarum, quia non est de ratione hujus juris ut fundetur in actionibus directe operantibus salutem animarum, sed satis est ut sint actiones spirituales pertinentes ad cultum Dei. Eo vel maxime quod nullæ sunt hujusmodi actiones factæ a ministris Ecclesiae, ut tales sunt, quæ non conferant ad animarum salutem, licet non omnes æqualiter, neque eum eadem necessitate, quod parum refert.

16. Accedit tandem quod utrumque genus actionum pertinentium tam directe ad curationem animarum, quam ad alia ministeria divini cultus, potest duobus modis fieri, scilicet, vel ex proprio officio collato per Ecclesiam cum spirituali titulo, vel non ex officio,

sed aut devotione, ut fit a religiosis, vel mercenario stipendio, sicut fit a clericis mercede conductis, inter quos modos tanta est differentia, ut etiam ministerium propriorum parochorum, nisi fiat priori modo, non sufficiat, ut sic operantibus decimæ proprie debeantur. Et hac ratione, religiosis ut sic et ex proprio jure non debentur decimæ, etiamsi maxime cooperentur animarum saluti, ut est certa omnium sententia. Nec etiam clerico capellano per mercedem conducto ut parochum juvet, debentur decimæ, sed parochus vel Episcopus debet ei suam mercedem. Ergo simili modo dicendum est in aliis spiritualibus actionibus, ac ministeriis divini cultus, quod licet, facta ex devotione vel mercenaria conductione, non sufficiant ad fundandum proprium debitum decimarum, nihilominus facta ex officio ratione beneficii et tituli spiritualis, fundant proprium jus, cui etiam correspondet proprium debitum decimarum.

17. *Non esse eandem rationem in pauperibus, atque in aliis clericis.* — Et ita facile respondeatur objectionibus factis. Imprimis enim non est eadem ratio de pauperibus, quia illi nunquam habent intrinsecum jus ad aliquam partem decimarum, sed ipsis clericis dantur beneficia cum hoc onere subveniendi pauperibus, sive onus illud sit ex propria justitia, sive ex charitate, vel alia virtute, quod alibi est tractandum. Unde optime dixit Ambrosius, serm. 58 de Ascens: *Ille bonus Christianus est, qui decimas Deo annis singulis erogandas pauperibus reddit, qui sacerdotibus suis honorem impendit*; pauperibus ergo decimæ sunt erogandæ, sed per sacerdotes locum Dei tenentes, qui decimarum solutione honorandi sunt. Sic etiam Clemens, l. 2 Constitutionum, cap. 25: *Quæ secundum Dei mandatum (ait) tribuuntur, decimas dico et primitias insumat Episcopus, ut homo Dei, quæ causa pauperum sponte offeruntur, distribuatur decenter*, etc. Et plura de hoc videri possunt in Abulens., in d. c. 23 Matt., quæst. 117.

18. *Quid de templi fabrica dicendum.* — Eademque ratio est de fabrica cum proportione. Quod si fortasse contingat, ut olim observatum erat, partem aliquam decimarum nulli clerico seu beneficiato applicari, sed ad usum fabricæ vel pauperum reservari, tunc quidem decimæ illæ non debentur proprie alicui clerico in particulari, ut in ejus dominium transferantur; sed debentur ecclesiae, non quidem materiali templo, ut objectio procedebat, sed ratione templi debentur ecclesiae, id est, cle-

ro, ut in talem usum, et non in alium illas dispenset; non est autem ita de decimis, quæ per institutionem beneficiorum ecclesiasticorum variis modis applicatæ sunt clericis ad varia ministeria; nam tunc proprium jus decimarum confertur clerico habenti tale beneficium. Et ideo etiam non est simile de aliis qui ecclesiae inserviunt (etiam in spiritualibus), tantum ut mercenarii conducti, quia illi non habent intrinsecum jus ad decimas, neque respectu plebis solventis decimas habent propriam actionem, sed tantum respectu Episcoporum, parochorum, vel ecclesiarum, quæ eos conduxerunt; secus vero est de his qui ratione beneficii ministrant in quibuscumque spiritualibus actionibus, ut declaratum est.

CAPUT XXIX.

COROLLARIA ET ASSERTIONES QUÆ EX DOCTRINA PRÆCEDENTIS CAPITIS INFERUNTUR.

1. *Decimas primo Episcopis deberi.* — Ex dictis in superiori capite, inferimus primo, decimas primo ac principaliter deberi Episcopis, quia principaliter habent curam animarum ex officio, et præterea ad eos proxime pertinet spirituale regimen clericorum, et Christiani populi in rebus ecclesiasticis, etiam ad forum externum pertinentibus, propter quod munus etiam decimæ merito impendi possunt. Ad eosque maxime spectat subventio pauperum, et omnia alia onera propter quæ decimæ exiguntur. Tria autem genera decimarum videntur ad Episcopos pertinere. Unum est ratione Cathedralis ecclesiae, cujus peculiari modo est membrum et caput, et ideo illi debetur jure ordinario magna portio decimarum, ac reddituum talis ecclesiae. Aliud est ratione parochiarum suæ diocesis, quarum etiam est suo modo membrum et caput, et ideo quarta pars decimarum illi debetur jure communi, ut ostensum est. Quod si in aliqua, vel aliquibus ecclesiis parochialibus ipse est immediatus curatus, ad illum etiam pertinebunt decimæ, quæ parochis deberi solent, sive illa parochia sit suæ ecclesiae Cathedralis, sive aliarum: eadem enim ratio quoad hoc est de omnibus. Unde si aliquæ dioceses nunc sunt (ut revera sunt), in quibus parochiæ non sunt ita divisæ, ut in singulis sint propria beneficia curata pro parochis instituta, sed sub cura Episcopi immediate maneant, et per mercenarios ab ipso constitutos animarum cura ministretur,